

EL BEAT JOSEP MANYANET I ELS FILLS DE LA SAGRADA FAMÍLIA

Josep M. Blanquet

A la meitat del segle XIX espanyol sorgeix la personalitat del beat Josep Manyanet, cridat per Déu per tal de renovar la societat per mitjà de la formació cristiana de la família, principalment mitjançant l'educació i instrucció de la infantesa i joventut, proposant l'exemple de la Sagrada Família de Natzaret. És el segon Fundador masculí de dos Instituts i el primer que fixa la seva atenció en la cèl.lula fonamental de la societat i de l'Església.

1. Perfil biogràfic de Josep Manyanet

1.1 Naixement i infantesa a Tremp (1833–1845).

Josep Manyanet va néixer a Tremp (Pallars Jussà) el 7 de maig de 1833 en el si de la família cristiana d'Antoni i Bonaventura Vives, que Déu beneí amb nou fills, l'últim dels quals era Josep. Fou batejat el mateix dia i se li imposaren els noms de Josep–Joaquim. El seu pare morí quan Josep tan sols tenia vint mesos d'edat i la seva infància hauria estat més dura, si no hagués aparegut la figura del sacerdot beneficiat Valentí Lledós (1808–1855), que es declarà el seu protector tant en el pla material com en l'espiritual.

Segons refereixen els seus primers biògrafs, a casa i sota les imatges de la Verge Maria i sant Josep aprengué les devocions que més tard donarien raó i sentit a la seva vida.

A l'edat de cinc anys, en una de les visites diàries que feia amb la seva mare a la Verge de Valldeflors, patrona de la ciutat, passà un fet prodigiós: la seva mare, Bonaventura, l'oferí a la Verge i ella, per manifestar la seva complaença, es féu visible al petit Josep, el qual exclamà: "Oh Maria, jo us estimo!" La imatge de la Verge de Valldeflors és una talla romànica esvelta i formosa que representa la Verge Maria amb el nen Jesús en braços. Fou una experiència espiritual profunda que el marcà per a la resta de la seva vida i li ensenyà a unir l'amor a Jesús i a Josep.

En 1840 va fer la primera comunió i freqüentà l'ensenyança primària a l'escola pública de Tremp, alternant el temps lliure entre els seus companys i Mn. Lledós, que fou qui l'ensenyà a cantar, a ajudar missa i de qui aprengué també les primeres nocions de llatí.

1.2 Treballa per pagar els seus estudis a Barbastro (1845–1850) i a Lleida (1850–1853).

Acabats els estudis primaris, a dotze anys, per consell i interès de Mn. Valentí deixà la seva casa i ciutat i se'n va al col·legi dels Pares Escolapis a Barbastro (Osca) a fi de cursar el batxillerat com a alumne fàmul, és a dir, treballant al servei de la comunitat religiosa. En els *Recuerdos de mi vida*, memòries que escriví durant els últims anys de la seva vida per obediència al director espiritual, deixà consignat l'horari i el projecte de vida que guiaven les seves jornades escolars.

A Barbastro hi va estar cinc anys, completà els estudis secundaris i rebé la confirmació el 30 de maig de 1849, de mans del bisbe Jaume Fort i Puig (+1855).

A la tardor de 1850, decidit a ésser sacerdot, passa al seminari de Lleida per a cursar la Filosofia com a alumne extern, donat que no era de la diòcesi. Pagà els seus estudis i la manutenció fent de preceptor dels fills de la família Morlius Borràs. Aquest treball no minvà l'aprofitament del seminarista Manyanet el qual, any rere any, s'emulava en les qualificacions i en la consolidació de la seva vocació sacerdotal.

1.3 Al servei del bisbe Caixal i de la diòcesi d'Urgell (1853–1865).

L'any 1853, en acabar Manyanet la Filosofia, el canonge de Tarragona Josep Caixal i Estradé (1803–1879) fou nomenat bisbe de la Seu d'Urgell, el qual tingué una influència decisiva en la vida i en la formació del jove seminarista. Quan s'acabava d'obrir el seminari, amb recomanacions del canonge de Lleida, Ignasi M. de Sullà i de Mn. Valentí Lledós, Manyanet passà a la Seu d'Urgell per iniciar la Teologia. El bisbe Caixal l'acollí a la seva família episcopal, primer com a patge i, ja essent sacerdot, com a majordom, vice-secretari, bibliotecari, etc. Fou un període decisiu per a la formació i la configuració de la personalitat de Josep Manyanet, el qual prengué el mateix bisbe com a director espiritual, i pogué comptar entre els seus professors amb el canonge de Vic Benet Vilamitjana, després bisbe de Tortosa i arquebisbe de Tarragona.

Fou promogut successivament a la tonsura i als ordes menors, al sots-diaconat i al diaconat, fins que el 9 d'abril de 1859 fou ordenat sacerdot pel bisbe Caixal. Celebrà la primera missa a la capella episcopal amb dues absències molt sentides: la de la seva mare, que havia mort el 12 de novembre de 1857, i la de Mn. Valentí Lledós, que morí el 13 de maig del 1855, segons ell "en concepte de santedat".

Acabada la Teologia, es quedà al servei del bisbe Caixal i de la diòcesi. Aquí trobà un mitjà extraordinari per a despertar la seva vocació apostòlica: la

impressió que rebia en constatar l'estat de les famílies i de l'educació dels nens amenaçades per la legislació civil laica, en bona part ja en acte. Aquesta constatació va fer madurar en el cor del jove sacerdot Manyanet la decisió de dedicar tota la seva vida, consagrada a Déu per la pràctica dels consells evangèlics, al servei de la família, de la infantesa i joventut, amb la Sagrada Família com a raó i fita.

1.4 Fundador dels Fills i Filles de la Sagrada Família (1864–1901).

Amb la benedicció del prelat Josep Caixal, en 1864 sorgeixen els Fills de la Sagrada Família, i en 1874 les Filles de la Sagrada Família, a Tremp i a Talarn, poblacions veïnes, respectivament. La formació i consolidació d'ambdós instituts i l'abundosa sembra de comunitats, escoles, col·legis i tallers ocupà la resta de la seva vida. Anà de costat, per fortuna, amb homes d'Església d'unes grans qualitats, com els bisbes Claret, Lluch i Garriga, Vilamitjana, Casañas, Morgades, Messeguer, Torras i Bages, etc., els quals no tan sols li feren costat, sinó quel'encoratjaren a portar endavant les seves tasques apostòliques.

Ell alimentava la seva vida religiosa i sacerdotal amb la Paraula de Déu i els sacraments i amb una tendra i filial devoció a Jesús, Maria i Josep, "els nostres estimadíssims Pares".

Escriví diversos llibres i opuscles d'espiritualitat natzarena i de pedagogia familiar per als religiosos, les famílies i els alumnes; promogué l'erecció del temple expiatori de la Sagrada Família de Barcelona i fundà la revista *La Sagrada Família* a fi de portar els exemples de la Sagrada Família a totes les llars.

Durant quasi quaranta anys, la vida, el pensament i la incessant activitat del prevere Josep Manyanet foren dedicats exclusivament a la major glòria de Déu, l'honor de la Sagrada Família i el profit espiritual dels religiosos i religioses, de les famílies i dels nens i joves. Morí a Barcelona el 17 de desembre del 1901 i ha estat beatificat per Joan Pau II el 25 de novembre de 1984.

2. El carisma del beat Josep Manyanet

2.1 Apòstol de la Sagrada Família.

El sacerdot Manyanet va sentir en carn viva les angoixes de la institució familiar. En aquesta preocupació hi ha una referència constant a la Sagrada Família de Natzaret. Les famílies han d'emmirallar-se a la llar de Natzaret. El seu lema és *Un Natzaret a cada llar*.

La intensa meditació de la vida de Crist, en especial el misteri de la seva vida oculta a Natzaret, subjecta a Maria i a Josep, el portaren a descobrir el disseny de Déu en favor de la família humana enclòs en la família de Jesús, Maria i Josep. En la "Trinitat de la terra, Jesús, Maria i Josep", com li agradava de dir, la família humana descobreix no solament la seva pròpia identitat, sinó també la seva missió i hi troba resposta a les aspiracions més profundes de la seva naturalesa.

Aquest misteri o disseny revelat a Natzaret, fou el mòbil i la raó de tota la seva vida, de la seva santedat i de la seva activitat apostòlica:

* Manyanet es va fer *Fill de la Sagrada Família*. Acudia diàriament a la Casa de Natzaret per veure, escoltar i contemplar el que deien i feien Jesús, Maria i Josep. Allí descobrí la mesura i l'estil de la seva santedat. Com a fruit d'aquesta experiència escriví *La Escuela de Nazaret y Casa de la Sagrada Família*, la seva autobiografia espiritual.

* Va proposar el model de Natzaret a aquells que engendrà en la Família de Jesús, Maria i Josep. Va voler que els seus religiosos i religioses, tot essent fills de la Sagrada Família, imitessin, honoressin i propaguessin el culte i la devoció a la Família de Natzaret, que fossin testimonis de l'Evangeli de santedat domèstica viscuda en aquella casa. La llar de Jesús, Maria i Josep havia de ser per a ells la llar, l'escola i el lema de la seva vida.

* Tanmateix, particularment, la Sagrada Família és el model per a les famílies cristianes. Descobrir i proposar aquest model és l'objectiu apostòlic dels seus instituts i de les associacions nascudes a redós de les seves obres.

Per posar-les a l'abast de tothom publicà diverses obres i divulgà algunes pràctiques de devoció, com el *Trisagi a la Sagrada Família*. Com a fruit d'aquest ideal va tenir la inspiració genial d'un temple expiatori que servís de recer a les famílies de tot el món. Així nasqué el temple de la Sagrada Família de Barcelona.

El sacerdot Manyanet impulsà també amb entusiasme el moviment apostòlic i litúrgic a favor de la Sagrada Família, el qual nasqué durant el pontificat de Lleó XIII.

2.2 Profeta de la família.

El sacerdot Manyanet, mentre estava a la Seu d'Urgell on podia aspirar a títols i a dignitats, va rebre una crida de Déu –un carisma– a consagrar la seva vida a la regeneració de la família per mitjà de l'educació catòlica de la infantesa i joventut, que contribuís a la restauració de la societat.

La família era, segons la intuïció de Manyanet, el punt de mira desitjat pels nous corrents culturals del segle XIX, que apuntaven cap a la ruïna de la societat mitjançant l'erosió de la família. Eren els corrents que Pius IX denun-

ciava l'any 1864 en l'encíclica *Quanta cura*. Manyanet, "aflligit per la situació i mogut per la gràcia de Déu", hi oferí una resposta i un remei eficaç.

Va publicar el llibre *Preciosa joia de família* que és un breu tractat sobre el matrimoni i la família, en el qual anticipa idees avui de plena actualitat. Els esposos i els pares poden trobar-hi una veritable antologia dels seus deures i obligacions. Els reglaments i estatuts de les associacions *Camareros y camareras de la Sagrada Familia* i les *Meditaciones dedicadas a la familia cristiana* completen i reforcen aquesta doctrina des del punt de vista religiós i apostòlic. La revista *La Sagrada Familia* va voler facilitar la lectura i la sana informació a les llars cristianes.

Al mateix temps, les congregacions religioses fundades per ell s'han de lliurar principalment a l'educació i instrucció catòlica dels nens i dels joves "a fi de coadjuvar poderosament perquè es formi una nova generació que visqui i es desenvolupi segons els principis purament catòlics que salvin els interessos de Jesucrist, els de la Santa Església, de la societat i de la família".

Tota aquesta preocupació i activitat pastoral a favor de les famílies té una font inspiradora i una fita: la Sagrada Família de Natzaret. Els esposos, els pares, els fills, troben en Jesús, Maria i Josep inspiració i estímul per a conformar la seva vida al projecte i disseny de Déu sobre la família.

Amb tota raó el sacerdot Manyanet és anomenat *profeta de la família*, perquè ja en la segona meitat del segle XIX va considerar prioritari l'apostolat familiar tot proclamant els valors perennes del matrimoni i de la família.

2.3 Educador de la infantesa i joventut.

El sacerdot Manyanet va tenir no solament profund coneixement i sensibilitat sobre els mals del seu temps, sinó també capacitat de descobrir-ne les causes i, al mateix temps, el camí per a contrarestar el mètode que seguien els fautors per a assolir els seus objectius. La meta era la pertorbació social a través de la desintegració de la cèl.lula fonamental que és la família. Per a aconseguir-ho propugnaven la instrucció laica dels nens i dels joves.

La resposta de Manyanet apunta cap a la família com a primer objectiu, però es basa principalment en "l'educació i instrucció eminentment catòlica" de la infantesa i de la joventut, ja que és "el mitjà més apte, pràctic, eficaç i segur per a reformar la família, i amb ella la societat".

El Pare Manyanet dedica una atenció principal a la pedagogia, que ell anomena "la cultura del cor i de la intel·ligència dels nens", tot fitant l'esguard en la llar i l'escola de Natzaret. La casa de la Sagrada Família és el model i la font inspiradora de la seva *pedagogia natzarena*. Els trenta anys de Jesús a Natzaret i la seva dedicació al treball, la funció maternal de Maria i la sol·licitud de Josep marquen les fites de la pedagogia de Manyanet, la qual,

començant en els primers anys abraça tots els joves que des de la universitat o el treball arriben al matrimoni.

Escriví el *Método práctico para la dirección de los colegios y escuelas*, a més d'altres apunts de pedagogia. Les seves característiques generals són aquestes:

- * El col·legi ha d'ésser com una família: tracte personalitzat i constant comunicació d'afecte i de valors. És una institució fonamental en la tasca educativa dels nens que s'ha d'estendre, perquè sigui completa, a la formació dels pares, per tal com, essent bons esposos, puguin aconseguir millor la responsabilitat d'ésser els primers educadors dels fills i el fonament de la societat.

- * Els educadors, talment com Maria i Josep, són pares abans que mestres. Per tal d'assegurar el clima familiar, han de viure i treballar en caritat i perfecta harmonia. Han de procurar posar-se contínuament al dia per formar els alumnes, coneguts i cridats pel seu nom, de cara a una autèntica vida humana i cristiana.

- * Cal que es dediquin primer *a la cultura del cor que no pas a la de la intel·ligència* dels alumnes. Les grans opcions o decisions són preses no solament després d'una reflexió seriosa, sinó en el nivell més pregon de la persona que hom anomena cor.

- * S'han de prevenir i evitar les faltes, per a no haver de castigar-les. És preferible la força de la convicció a la duresa de la repremsió.

- * Cal estimular en l'alumne la responsabilitat i un esperit de sana emulació per a ajudar-lo a descobrir i fomentar les seves qualitats personals en un esperit de superació constant.

El Correo Catalán, publicava l'any 1929: "La rellevant figura pedagògica i apostòlica del pare Manyanet està demanant a crits una galeria d'honor en algun dels centres ciutadans de major relleu per a aquests homes i dones de privilegiada i d'aristocràtica prosòpia espiritual".

2.4 L'activitat literària de Josep Manyanet.

Anàlitzant els diversos escrits del beat Josep Manyanet, pot deduir-se que va sentir la necessitat de recórrer a la ploma com un instrument més per a realitzar la seva missió de propagar la devoció a la Sagrada Família, acompanyar l'itinerari espiritual dels seus religiosos i religioses, sostenir i ajudar la família i educar cristianament els nens i els joves. No va perseguir cap altre objectiu, ni es proposà cap altra meta purament literària.

Va ésser escriptor durant tota la seva vida: ja essent seminarista i prevere, però sobretot és cap al final dels seus dies, després de 1890, que va realitzar la seva màxima producció literària. En aquests anys féu l'edició de les obres fonamentals i preparà els manuscrits d'altres reflexions i projectes. És la seva obra madura i reflexiva, que tradueix l'experiència del seu camí personal

i les realitats socials, religioses i familiars que havia viscut.

Al llarg de tots els seus escrits, i particularment de les cartes i de les obres principals, es pot descobrir el fil conductor de la rica personalitat humana, cristiana, religiosa i apostòlica de Josep Manyanet: un home unificat, un cristià que viu la vida teològica en la consagració religiosa i el sacerdoci i un apòstol que sent en carn pròpia les urgències que denuncia i el remei que proposa. Coneix profundament les fonts del saber cristià, la Sagrada Escriptura i els sants pares, que cita en tots els seus escrits.

Però, com és natural, és deutor d'una cultura i del llenguatge del seu temps. Pensa amb claredat i lucidesa i sent profundament el que comunica, però no cuida excessivament ni l'art de dir ni la forma literària, encara que sempre és correcte i incisiu. El seu estil és concís, potser una mica impressionista, puntua correctament les frases i sap sintetitzar el seu pensament i expressar-lo amb correcció; convenç per la claredat de les imatges i el vigor dels arguments. En realitat tots els seus escrits porten la força del convenciment personal: escrivia només el que sentia i vivia i escrivia per fer-ne partícips els altres. Aquest és, amb la doctrina del seu missatge, el preu més valuós i estimat de la seva obra.

En els seus escrits conrea els principals gèneres literaris –epistolar, legislatiu, pastoral, autobiogràfic i apologetic–, fent referència a les tasques plurals que desenvolupà. La relació completa dels seus escrits i la transcripció de les obres fonamentals i d'altres es poden trobar en l'edició de les *Obras Selectas*.

2.5 El retrat humà i espiritual del beat Josep Manyanet.

Per les descripcions dels seus contemporanis i les fotografies que es conserven, el sacerdot Manyanet era d'una alçada regular, de complexió robusta, esvelt i gallard en la seva joventut i d'una resistència extraordinària. Això li va permetre de portar una activitat incansable, la qual fou sempre admirada per tots els seus col·laboradors. Després de la greu malaltia de 1885, es va engrair i tenia l'esquena corba i caminava lent; el seu cabell canós i, sobretot, la seva fama de virtut i santedat, li donaren un aspecte de gran venerabilitat.

Llurs maneres, fines de natural, es feren més distingides gràcies a la relació que des de jove va mantenir amb persones de respecte, sobretot al palau episcopal de la Seu d'Urgell. El seu tracte era noble, lleial, expansiu i afable. Posseïa el do d'atraure la gent i de guanyar-se la simpatia de tots aquells que se li acostaven. Tota la seva persona desprenia una gran bondat que inspirava confiança.

De temperament sanguini–biliós, va saber aprofitar-lo per a dominar-se i domar amb fermesa el seu caràcter, fins al punt que semblava que no li costava cap esforç. Arribà a tenir un caràcter jovial, tendresa de sentiments i una

activitat que resultà en ell extraordinàriament sobrenaturalitzada.

El Senyor li havia fet el do d'un cor noble, comprensiu i magnànim. No coneixia el ressentiment i estava sempre disposat a oblidar i perdonar totes les ofenses rebudes. No es donava mai per vençut, deia el que sentia i com ho sentia. Era incapaç de mentir a ningú.

Gaudia d'una voluntat de ferro, tenaç i perseverant en els seus propòsits, es mostrava inflexible com un roure quan els interessos de Déu estaven en joc, però dúctil i condescendent quan ho exigia el bé de les ànimes. La fermesa i l'energia eren trets destacs del seu caràcter, incapaç de contemporitzar amb l'error i la injustícia.

La fisonomia espiritual de Josep Manyanet queda configurada en la seva condició de fill, testimoni i apòstol de la Sagrada Família. El que defineix millor el pare Manyanet és el seu aprofundiment de la vida oculta de Jesús a Natzaret: els trenta anys de conversa humana amb Maria i Josep a Natzaret, de treball, de pregària al Pare celestial. Ell, per la seva especial devoció a la Verge Maria i a sant Josep, va merèixer entrar dins la casa de Natzaret com un dels fills més estimats.

Fou un enamorat de la Sagrada Família en el sentit més radical i etimològic de la paraula: "morar en"; la seva ànima estava sempre sumida en la contemplació i en l'escolta atenta de "la conversa familiar de Jesús amb Maria i Josep a Natzaret". En el fons, el carisma o do espiritual de Josep Manyanet consisteix en captar el realisme de l'encarnació del Fill de Déu, que portà a terme l'obra de la redempció dels homes en l'ambient i mitjançant la col·laboració d'una família.

De l'escola de Natzaret, el beat Josep Manyanet dedueix lliçons *per a si mateix*, en la seva condició de religiós i sacerdot, és a dir, compromès a un seguiment radical de Crist amb la vivència dels vots, la vida comunitària i la fidelitat a les regles pròpies de la Congregació; *per a la mateixa comunitat religiosa*, particularment en la triple dimensió natzarena de comunió de vida, de pregària i de treball; i, finalment, *per a la família cristiana*, ja que la Sagrada Família és el model perfecte de família donat per Déu a les famílies de tots els temps.

El beat Josep Manyanet rebé el do d'anomenar-se i ésser *fill* de la Sagrada Família, es féu *testimoni* per la seva contínua presència espiritual a Natzaret i es convertí en *apòstol* de la santedat de vida de Jesús, Maria i Josep per a totes les famílies. Aquest és el seu carisma religiós i apostòlic per a l'Església.

3. Els Fills de la Sagrada Família, Jesús, Maria i Josep

3.1 Origen i primera professió a Tremp.

El sacerdot Manyanet, d'acord amb el seu prelat, escollí l'ambient de la seva pròpia ciutat per a posar les bases de la Congregació de Fills de la Sagrada Família. Els seus primers companys foren alguns sacerdots i seminaristes d'Urgell, amb els quals experimentà la vida en comú i el *Reglamento* que havia escrit en el palau episcopal d'Urgell. Més tard arribaren les *Reglas y Constituciones*, aprovades pel bisbe Caixal. El 2 de febrer de 1870 va fer la primera professió religiosa i va rebre la dels primers quatre companys a la capella del col·legi sant Josep de Tremp. Altres joves estudiaven el magisteri a Lleida o la teologia en el seminari d'Urgell, a compte del fundador.

El col·legi de Tremp, un centre de primera i segona ensenyança, fou la primera obra de la Congregació, dedicada a sant Josep i oberta l'any 1864. Els seus esforços foren molts i els fruits abundosos, però la revolució de 1868, primer, i la segona guerra carlista, després, van obligar el pare Manyanet a tancar el col·legi després de tants entrebancs, perills i esforços esmerçats.

Durant aquesta primera etapa del col·legi, el sacerdot Manyanet fou l'ànima de totes les activitats religioses i assistencials de Tremp: regent de la parròquia durant un llarg període, director del convent de les Religioses de la mare París, administrador de l'Hospital de Pobres, etc.

L'any 1879 s'obrí de nou el centre docent, però la Institució Lliure d'Ensenyança, recolzada pel mateix Ajuntament, féu una competència tan forta al col·legi sant Josep, que hagué de tancar novament l'any 1885. Però per l'octubre del 1901, el beat, pocs mesos abans de morir, obria de nou el centre i la seva activitat durà fins a la guerra civil de 1936.

Una petita llavor que va produir fruits abundosos en moltes persones i famílies.

3.2 Col·legis, escoles-tallers i parròquies.

Ja l'any 1872 el pare Manyanet va fer la primera fundació a *Barcelona*, en col·laboració amb la Junta de senyores patrocinada per Dorotea de Chopitea, per a ampliar els horitzons de la jove Congregació, i després una altra l'any 1875 per a col·laborar amb la Junta diocesana d'ensenyament de la *ciutat comtal*. Ambdues prepararen la fundació del col·legi Jesús, Maria i Josep, de *St. Andreu del Palomar*, que encara continua la seva missió, obert en 1877 després d'haver predicat una missió a la població. L'educació formava part, al seu entendre, de la missió evangelitzadora de l'Església. Aquest centre de primera i segona ensenyança fou la casa mare de l'Institut i el centre de totes les operacions apostòliques del beat Manyanet.

D'aquí, la Congregació es va estendre a la ciutat de *Barcelona*, amb les Escoles de la Joventut Catòlica (1881), amb el col·legi pensionat de *Canet de Mar* (1882), amb els col·legis de *Santa Coloma de Farners* (1882) i *Sant Hipòlit de Voltregà* (1883), amb les escoles de la Associació de Catòlics de *Barcelona* (1887), amb els col·legis del Sagrat Cor de *Cambrils* (1887) i Sant Ramon de Penyafort de *Vilafranca del Penedès* (1889), amb el col·legi S.Pere Apòstol de *Barcelona* (1890), l'Escola Taller del nen Jesús de *les Corts* (1892), amb els col·legis Sant Miquel Arcàngel de *Molins de Rei* (1894), Sant Pere apòstol de *Reus* (1895) i Santa Maria de *Blanes* (1896), amb la residència de la cúria general a *Barcelona* (1896), amb l'Asil Naval d'Espanya a *Barcelona* (1897), amb el col·legi d'orfes pobres de *Sant Julià de Vilatorrada* (1897), amb l'Escolania de la Verge de la Mercè a *Barcelona* (1897) i amb el col·legi Natzarè, noviciat de la congregació, de *Blanes* (1898).

La major part de les escoles eren gratuïtes i estaven al servei dels fills dels obrers en els barris més necessitats. Era una de les característiques de l'Institut de la Sagrada Família reconeguda pel bisbe Jaume Català.

Per a aquests nens, organitzà escoles-tallers a St. Andreu i les Corts, i granges agrícoles a Tauste (un projecte que no va arribar a realitzar-se) i Sant Julià de Vilatorrada. S'inspirava en aquesta convicció: "Els rics tenen col·legis per a educar els seus fills; fem col·legis per a educar i instruir els fills dels obrers".

Després de la mort del fundador, els Fills de la Sagrada Família han augmentat l'herència rebuda, adequant-se a les necessitats dels temps i als canvis socials i adaptant els seus centres a les noves exigències legals.

Avui la Congregació regenta, a més, parròquies i altres centres d'apostolat en els quals té preferència la pastoral familiar en totes les seves facetes i àmbits, sota la inspiració de la Sagrada Família de Natzarè.

3.3 L'aprovació pontifícia i el reconeixement legal.

Des de les primeres passes de l'Institut, el sacerdot Manyanet s'interessà extraordinàriament en la preparació religiosa i científica dels futurs religiosos i educadors. "No oblidem –solia dir– que des del moment que abracem l'Institut, la ciència no ens és menys necessària que una vida santa i, per la mateixa raó, hem de defugir la ignorància amb tant d'interès com el vici".

El fundador treballà també, des del primer moment, per aconseguir l'aprovació eclesiàstica del seu Institut, convençut com estava que era la garantia principal de la seva autenticitat. El mateix dia 30 de maig de 1876 en què rebé de mans del bisbe Caixal l'aprovació diocesana de la seva obra fundacional, inicià els tràmits per a l'aprovació canònica de l'Institut i de les Constitucions. Va traduir les regles i constitucions al llatí i, primer l'any 1878 i després en 1886, les envià a Roma per a sotmetre-les al judici de la Santa Seu. El 30

d'abril de 1887 rebé del papa Lleó XIII el "Decretum laudis" de l'Institut i algunes correccions per a incorporar al text de les regles. Va rebre altres correccions l'any 1891 i, més tard, en 1900, fins que finalment va obtenir el decret d'aprovació definitiva el 22 de juny de 1901, pocs mesos abans de morir. "Estic més segur ara que l'obra és de Déu –deia– que no pas si m'ho hagués dit un àngel".

Un altre expedient laboriós fou també el reconeixement civil de l'Institut a Espanya, amb el qual pretenia alliberar del servei militar els religiosos joves i que se'ls reconeguessin els estudis eclesiàstics per a l'ensenyament. El 9 de setembre de 1892 aconseguí la Reial Ordre del govern de Madrid, però cap de les comandes fetes.

La consolidació de l'Institut en persones, centres i béns fou una obra conjunta de la gràcia de Déu i de la tenacitat i confiança il·limitada del beat Josep Manyanet en la Sagrada Família de Natzaret.

3.4 L'Associació de la Sagrada Família i la Visita domiciliària.

A l'última dècada del segle XIX es produí la gran explosió del culte i la devoció a la Sagrada Família en l'Església. En realitat, el papa Lleó XIII no va fer altra cosa que sumar els esforços que havien estat sembrats en diferents països d'Europa i els donà una forma canònica estable.

El beat Josep Manyanet fou un d'aquests sembradors anònims que va veure coronats els seus treballs amb el breu *Neminem Fugit*, del 14 de juny de 1892 i la institució de la festa de la Sagrada Família un any més tard. Per això, tot just iniciada la publicació de la revista *La Sagrada Família*, donà àmplia cabuda entre les seves pàgines a l'Associació, divulgant el contingut del document pontifici i recomanant la consagració de les famílies a la Sagrada Família.

L'Institut, conscient del treball del beat Josep Manyanet per a aconseguir la festa de la Sagrada Família, ja des del 1916 demanà al Sant Pare l'extensió de la festa litúrgica de la Sagrada Família a l'Església universal, i va renovar per dues vegades la petició l'any 1921, amb la recomanació de nombrosos bisbes, fins que el papa Benet XV hi va accedir el 26 d'octubre del mateix 1921.

Des del primer moment, el pare Manyanet i els seus fills havien considerat l'Associació de Lleó XIII com una "obra de regeneració de la família per la Sagrada Família", que confirmava la presència i la tasca de la Congregació en l'Església i en la societat. Així ho confirmaria anys més tard, en 1928, el cardenal Basili Pompili, president de l'Associació, en confiar-ne el secretariat al procurador general de la congregació a Roma i, en 1929, en anomenar la revista *La Sagrada Família* òrgan oficial de l'Associació.

La congregació s'ha dedicat a aquest encàrrec amb molta il·lusió i esforç, particularment a través de la Visita domiciliària de la Sagrada Família que des de l'any 1907 ha constituït el centre de reflexió i d'acció de la revista i de religiosos en diferents països del món.

L'Associació ha estat renovada recentment i aprovats els seus estatuts per obra del pontifici consell per als laics. Vol fer de les famílies consagrades a la Sagrada Família *deixebles* de Natzaret mitjançant l'escolta atenta de la Paraula, *testimonis* mitjançant la imitació de les virtuts i *apòstols* en l'ambient que viuen. Amb això és confirma que "la Sagrada Família és –ha d'ésser– la inspiradora de la pastoral familiar de l'Església".

3.5 La restauració teatina.

Als pocs anys de la mort del fundador, en 1909, la Santa Seu, per mitjà del cardenal Josep Vives, prefecte de la Congregació de Religiosos i protector dels Fills de la Sagrada Família, els demanà que s'unissin als Clergues Regulars Teatins, a fi de proporcionar a l'orde teatí un nou vigor amb nous efectius i, així, salvar-lo i restaurar-lo. Les últimes gestions es feren molt ràpidament i amb explicacions poc clares.

El 15 de desembre de l'any 1909 el P. Bonaventura Mulla, superior general dels Fills de la Sagrada Família, amb el seu consell anaren a veure el papa Pius X i allí, mitjançant el Motu Proprio "Auspicato", es van veure convertits, sorprenentment, en "Clergues Regulars Teatins", tot perdent el nom, l'herència i l'espiritualitat de la Sagrada Família. Pocs mesos més tard, pel febrer de 1910, s'uniren voluntàriament a l'orde els religiosos ligorins de Mallorca.

Tot això va causar molta confusió entre els religiosos i les diferents comunitats, i alguns patiren molt en mantenir una secreta fidelitat a la seva vocació original. No van faltar tampoc religiosos que s'uniren de bon cor a l'orde teatí i es convertiren així en defensors de la incorporació feta.

S'erigí la província de la "Sagrada Família" i s'anaren anul·lant tots els costums i tradicions, les pregàries comunitàries i la vida de les comunitats, les quals es veien espoliades per atendre la basílica de Sant'Andrea della Valle, a Roma, les missions del Colorado i una nova fundació a Espanya.

A fi de retornar la pau als esperits, es feren tres visites apostòliques a l'orde, en especial a la província espanyola, però solament després de l'última, realitzada pel P. Giacomo M. Cristini, redemptorista, un cop mort el cardenal Vives i el Papa, i amb el reforçament de l'informe del bisbe de Barcelona, Enric Reig, s'aconseguí que, tot deixant llibertat de romandre a l'orde aquells que ho desitgessin, s'organitzés novament l'Institut dels Fills de la Sagrada Família. Era ja el mes de juny de l'any 1916.

Un cop més, l'obra del beat Josep Manyanet s'acredità com "l'obra del miracle", és a dir, obra de Déu més que no pas dels homes.

3.6 *L'expansió per Europa i Amèrica.*

El P. Lluís Tallada, elegit superior general l'any 1916, fou l'encarregat de reconstruir l'Institut del pare Manyanet i orientar-lo pels camins del seu carisma i la seva espiritualitat. Fou una tasca relativament fàcil, car tots els religiosos portaven reprimides moltes energies acumulades durant els anys de la incorporació o fusió teatina.

En el camp de l'espiritualitat natzarena, ja s'ha comprovat com va saber vetllar pel culte i la devoció a la Sagrada Família en l'àmbit eclesial.

En aquest mateix sentit, tractà de portar la congregació més enllà dels Pirineus, inaugurant la procura general i un centre d'estudis de l'Institut a Roma i més enllà, prenent al seu càrrec les missions de Santa Cruz a Nou Mèxic (USA, 1920) i obrint centres pastorals i educatius a l'Argentina (1924).

Amb el temps s'anaren fundant nous col·legis, parròquies i centres de pastoral a Itàlia (1938), Colòmbia (1975), Mèxic (1981), Brasil (1982) i Veneçuela (1985).

L'Institut del pare Manyanet, encara que no ha estat mai massa nombrós, avui com ahir sent la urgència del carisma que ha rebut de Déu per mitjà del seu fundador i tracta de ser-hi fidel i de respondre a les exigències que es presentin a cada temps i lloc. Els diferents prelats els animen a una presència cada cop més qualificada a favor del culte i veneració de la Sagrada Família i de la formació cristiana de la família. El repte és cada cop més urgent, demana una resposta sense pèrdua de temps i a tot arreu.

Els Fills de la Sagrada Família tracten d'ésser una "família per a les famílies": una comunitat familiar unida pels llaços de la comunió humana i de la vivència religiosa per a ajudar les famílies cristianes en la seva missió de santificar-se, donar testimoni de Crist en el món i educar cristianament els seus fills. Compten també molt amb la col·laboració i l'ajuda de les mateixes famílies.

4. **Conclusió**

La vida i l'obra del beat Josep Manyanet se centren en un retorn espiritual a la vida de la Sagrada Família de Natzaret, model inspirador de tota família cristiana. La família és el centre del seu carisma i l'objectiu de la seva missió: contemplar i viure els valors de la Sagrada Família i ajudar les famílies cristianes a viure'ls.

És en aquest sentit que el beat Josep Manyanet no solament és apòstol de la família, sinó també *profeta de la família*, perquè ningú com ell no es preocupà d'establir ponts entre dos mons, de vegades separats, o almenys poc compenetrats: les institucions eclesiàstiques i les famílies cristianes. L'Església

és molt deutora als profetes que li han recordat la necessitat d'aproximar-se als mons allunyats d'ella: la ciència, la classe obrera, els pobres i marginats. Josep Manyanet és el profeta evangelitzador de la família des de l'Evangelí de Natzaret. I els Fills de la Sagrada Família continuen aquesta tasca en la societat i en l'Església.

5. Fonts

- PEDRO VERDOS, *Historia de la Congregación de los Hijos de la Sagrada Familia*, Barcelona 1890.
- RAMON OROMI, *Vida compendiada del Rdmo. P. José Manyanet i Vives*, Barcelona 1929.
- CEBRIÀ BARAUT, *José Manyanet, apóstol de la familia*, Barcelona 1969.
- JOSÉ Mª BLANQUET, *Síntesis histórica de la congregación de los Hijos de la Sagrada Familia*, Barcelona 1982.
- JOSÉ Mª BLANQUET – JORDI PIQUER, *José Manyanet, profeta de la familia*, Bac popular, Madrid 1984.
- JOSÉ Mª BLANQUET, *El beato José Manyanet y Vives, fundador de los Hijos de la Sagrada Familia y primer superior general*, Barcelona 1988.
- JOSÉ Mª BLANQUET, *El misterio de Nazaret y los Hijos de la Sagrada Familia Jesús, María y José*, Barcelona 1990.
- BEATO JOSÉ MANYANET, *Obras Selectas*, Madrid 1992.

